

FERMA ECOLOGICĂ STEPĂ. STUDIU DE CAZ ÎN JUDEȚUL CONSTANȚA

A. LUP¹, N. ALEXE¹

¹Universitatea „OVIDIUS” Constanța,

e-mail: luparela@yahoo.com

²Administrator S.A.Stepa

S.A.STEPA is one of the first ecological farms in Constantza county and in Romania. Founded in 1991 by 52 associated landowners the farms practice ecological agriculture since 2000 year. Cultivated area is 300 ha arable land situated in one of the driest zone of the county, less than 400 mm rainfall by year, but the yearly average of temperature is more than 10.5°C. The typical soil is a light brown steppe soil, coarse textured, medium content in humus incompetent supply in sodium and phosphorus and medium content in potassium. The crop technology is no irrigated one.

The main crops cultivated are: wheat, barley, vetch, sun-flower, food-millet, mustard, foeniculum and some aromatic and medicinal species.

The crop technology follows the rules of the ecological agriculture without chemical fertilizer and pesticides.

The yields are about 30% less than in conventional agriculture but the technological expenses are smaller too, owing to lack of the chemical fertilizers and pesticides. The prices of the ecological products are generally greater so that ecological agriculture is usually more profitable than conventional agriculture in this part of the country.

Average for all the farm, we have:

- Income448 €/ha
- Expenses283 €/ha
- Profit 165 €/ha
- Rate of profit..... 58.3 %

These figures indicate a higher level of efficiency than in conventional agriculture in this part of the country.

At present all production is exported in Germany, France, United Kingdom, because in Romania an ecological market is missing yet.

Keywords: ecological, agriculture, efficiency, Romania.

Printre primele ferme din România care a adoptat sistemul de agricultură ecologică în perioada 1998-2000, se află și SA STEPĂ, județul Constanța, care face obiectul acestui studiu de caz.

În prezent în județul Constanța, practică agricultura ecologică un număr de 42 agenți economici exploatând o suprafață arabilă de 642 ha, 129 ha pășuni și 56 ha viță de vie. SA STEPĂ cu cele 300 ha reprezintă aproape 50% din arabilul exploatat ecologic. La nivel de țară se exploatau în sistem ecologic circa 150 mii hectare.

MATERIAL ȘI METODĂ

Statutul juridic, structura de conducere și de organizare. Societatea Agricolă STEPA s-a constituit în anul 1991, în baza Legii nr.36/1991, prin asocierea unui număr de 47 familii de foști cooperatori, care au fost împrăștiți potrivit Legii nr.18/1991, cu suprafața de 287 ha, constituită în parcele cu suprafețe cuprinse între 2 și 10 ha.

Cu titlu de creanțe cuvenite membrilor săi, societatea a preluat de la fosta cooperativă agricolă o parte din activele acesteia: una clădire administrativă (fostul sediu al CAP); 2 grajduri de bovine; 2 magazii cu capacitate de 200 tone; un atelier de fierărie și tâmplărie.

Societatea este condusă de un Consiliu de Administrație pe baza unui statut tip. Conducerea operativă este asigurată de un administrator (director), de specialitate tehnician agronom cu o experiență de peste 35 de ani în munca de cercetare în câmpurile experimentale ale SCDA- Valu lui Traian, județul Constanța.

Personalul administrativ, de gestiune și servire este compus din: un contabil, cumulând activități de contabilitate și gestiune, planificare, marketing, casă; 4 mecanici agricoli, din care un specialist strungar; 1 muncitor agricol permanent; un paznic.

În timpul verii sunt folosiți 2-3 muncitori sezonieri.

Asociații și membrii familiilor lor nu participă la lucrări decât foarte puțin, ca salariați. Nu se fac retribuiri în natură sau cu cote părți.

Obiectul de activitate. Societatea are ca obiectiv major practicarea unui sistem de agricultură eficient în condițiile unui cadru natural dat, în scopul asigurării membrilor săi a unor resurse de subzistență și a obținerii unor venituri sigure și cât mai mari.

Întreaga activitate de producție este subsumată cerințelor protecției mediului, conservării și ameliorării capacității productive a solului. În cadrul obiectivului general, societatea și-a propus activități specifice domeniului agricol ca; exploatarea terenurilor agricole; creșterea animalelor; aprovizionare, stocare, prelucrare și comercializarea produselor agricole; prestări de servicii și industrie mică; cercetare științifică în domeniu.

Locația, mediul natural și socio-economic. Sediul S.A.STEPA se află în satul Stupina, aparținând de comuna Crucea care împreună cu alte cinci sate avea în 2002, o populație de 3.439 locuitori din care 771 locuitori în satul Stupina.

Localitatea Stupina este situată pe DN 2A, la distanță de 55 km de municipiul Constanța și 20 km de orașul Hârșova, pe Dunăre. Teritoriul unității face parte din formațiunea geomorfologică *Podișul Dobrogei de nord* cu relief în general plan și pante line sau ondulate cu procese modeste de eroziune.

Solul. Tipul dominant este solul *bălan de stepă* cu textura medie spre ușoară, conform studiului agrochimic din anul 1985 indicele pH este între 8,0-8,2, conținutul în humus 1,54-2,50 pe adâncimea de 0,30 cm, în general slab aprovizionat cu azot 2,10-2,20 (indice), slab aprovizionat cu fosfor pe 30% din suprafața totală și moderat aprovizionat cu potasiu pe 30-35% din suprafață.

Clima. Aparține zonei agroclimatice I *caldă-secetoasă*, subzona 2 caracterizată printr-un continentalism accentuat cu o amplitudine mare a valorilor termice și variabilitate largă a precipitațiilor în timpul sezonului de vegetație.

Temperatura medie anuală este cuprinsă între 11,0-11,2°C cu o durată de strălucire a soarelui 2180-2260 ore/an, o sumă a temperaturilor pozitive (peste 0°) de 4.100-4.200°C și o sumă a temperaturilor active de peste 10°C, de circa 1.600°C.

Precipitațiile în schimb sunt unele din cele mai reduse din țară, în jur de 400 mm anual, distribuite în mod neuniform cu deosebire în timpul sezonului de vegetație. La sfârșitul primăverii și începutul verii acestea au caracter de aversă producând șiroiri și eroziune de suprafață pe terenurile în pantă.

În ce privește mediul socio-economic, zona este caracterizată ca una din cele mai sărace din județ și din țară. Ocupația de bază și singura, este agricultura primară de tip extensiv practică mai mult de *producătorii-arendași*, decât de locuitorii satului, din ce în ce mai puțini, mai ales din cei care aparțin categoriei *activi*.

Dotarea tehnică. În timp, societatea S.A.STEPA și-a reînnoit parțial parcul de tractoare, mașini și echipamente de lucru, în prezent dispunând de următorul inventar: un tractor de 100 CP *NEW-HOLAND*, cu plug reversibil; un tractor de 65 CP și un tractor de 45 CP; un TIH-445; una combină autopropulsată de cereale SEMA 110.

Mașini și echipamente agricole ca: 2 remorci pentru împrăștiat gunoi, mașină de împrăștiat îngrășăminte chimice, două grape cu discuri, combinator, cultivator, echipament de erbicidat, presă de balotat, dispozitiv de transport paleți, grapă reglabilă, grapă cu colți ficși, diferite unelte de mână. Birotica este compusă din: calculator PC, copiator, telefon-fax, mobilier minim. Capitalul social al societății este evaluat la 130,895 RON, revenind 436 RON/ha.

Activitatea de producție. Din 1998, societatea a trecut la practicarea agriculturii ecologice (organice) devenind membru al *Asociației Române pentru Agricultura Durabilă – ARAD* din anul 2000, cu certificarea de rigoare.

Primele produse ecologice obținute în anul 2000 au fost grâul, coriandrul, trigonella, muștarul, exportate în Olanda prin firma care a și efectuat certificarea întrucât la acea dată în România nu existau firme specializate și autorizate să presteze astfel de servicii.

Începând cu anul 2003, certificarea se face de către firma LACON, BMD din Germania. Certificarea produselor se face în următoarele condiții:

- O certificare anuală, pe teren efectuată de firma LACON contra unui tarif modic de 1 €/ha, respectiv 300 € pe fermă.
- Certificarea produselor se face loco-fermă (producător) de către importator, care este de regulă un intermediar, pe cheltuiala lui.
- Pregătirea și livrarea mărfii. Condiționarea, ambalarea și etichetarea produselor se asigură de către producător, în fermă, contra unui comision plătit de SA Stepa.
- Recepția se face de către exportatorul-intermediar contra unui comision plătit de SA STEPA.
- Prețul se negociază la poarta fermei cu intermediarul-exportator, eventual în prezența beneficiarului.

Pentru anul 2008, SA STEPA are încheiate contracte pentru următoarele produse ecologice: grâu, fenicul, mei alimentar, muștar, mazărice. În România nu există încă o piață pentru asemenea produse sau cel puțin nu are relații cu o astfel de piață.

Structura de specii și tehnologiile de cultivare. Pentru analiza rezultatelor de producție și a celor economice s-au utilizat atât date medii multianuale cât și informații recente privind sistemul de prețuri și tarife pentru anul agricol 2007/2008.

Structura culturilor și nivelul randamentelor la unitatea de suprafață vizează medii multianuale din perioada 2000-2007, iar pentru calculul parametrilor economici venituri, costuri, profitabilitate s-au utilizat date actuale, respectiv ale anului agricol 2007/2008. Structura culturilor și nivelul randamentelor la unitatea de suprafață luate în calcul au fost următoarele:

	<u>Hectare</u>	<u>Ponderea %</u>	<u>Randament kg/ha</u>
- Grâu	70	23,4	2.700
- Porumb.....	25	8,3	2.400
- Mei alimentar.....	40	13,3	900
- Floarea-soarelui	35	11,8	1.400
- Muștar	40	13,3	700
- Măzăriche	40	13,3	1.000
- Fenicul (peren)	25	8,3	600
- Solă în repaus.....	25	8,3	-
<i>T o t a l</i>	<i>300</i>	<i>100,0</i>	<i>-</i>

Tehnologiile de cultivare. Sunt caracteristice agriculturii ecologice cu respectarea tuturor restricțiilor privind utilizarea fertilizanților chimici și a pesticidelor. Ca îngrășăminte se utilizează gunoii de grajd, compostul și îngrășămintele verzi.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

Condusă de un bun gospodar, fiind printre primele din țară, unitatea a reușit să obțină contracte avantajoase pe piața externă, iar în prezent rezultatele economice reflectă evoluția pozitivă și gradul de profitabilitate al exploatației.

Potrivit bugetelor de venituri și cheltuieli la culturile menționate situația economică de ansamblu a societății este următoarea:

	<u>Total</u> <u>exploatație</u>	<u>Revine la hectar</u> <u>(275 ha)</u>	<u>Revine la</u> <u>hectar (300 ha)</u>
-Venituri lei RON ...	483.930	1.760	1.613
-Cheltuieli „ „ „ ..	306.400	1.114	1.021
-Profit „ „ „ ..	177.530	646	592
-Rata profitului %	57,8	57,8	57,8

Menționăm că veniturile și cheltuielile au fost calculate la prețurile și tarifele actuale (2008), în schimb nivelul randamentelor reprezintă o medie multianuală, întrucât aceasta variază mult de la an la an, iar scopul analizei este evaluarea gradului mediu de profitabilitate al agriculturii ecologice pe o medie multianuală.

Indicatorii economici sunt ceva mai reduși dacă se raportează la suprafața totală a fermei, inclusiv cele 25 ha care rămân în repaus (un fel de ogor negru) în fiecare an. Scopul acestei tehnici este aceea că în anul de repaus sunt distruse prin lucrări mecanice buruienile pentru care altfel ar fi fost nevoie de erbicide.

Nivelul redus al cheltuielilor tehnologice reprezentând mai puțin de 50% din volumul înregistrat în agricultura convențională, rezultă din economii semnificative la următoarele articole:

- 400-450 lei/ha la lucrările mecanice datorită utilizării propriilor utilaje, spre deosebire de agricultura convențională, unde acestea se execută în sistem *service* cu tarife liberalizate;
- 300-350 lei/ha la fertilizanți și pesticide;
- 200-250 lei/ha la cheltuieli indirecte, de structură, datorită utilizării unor construcții existente, a unor cheltuieli administrative, de gestiune și management necontabilizate;

- în cazul studiat, rezultatele economice financiare bune se datorează în mare măsură unui manager competent cu multă experiență, inițiativă până la nivel de devotament.

Datorită randamentelor mai reduse la unitatea de suprafață și veniturile sunt mai mici cu circa 30%, acestea nefiind compensate prin diferențele de preț, cel puțin la principalele specii cerealiere și plante tehnice.

În ce privește profitul, la unitatea de suprafață acesta este aproape dublu față de agricultura convențională din zonă, cel puțin în cazul studiat. Repartiția acestuia se face în general după o *cheie* în care 1/3 este destinat investițiilor în construcții și echipamente, 1/3 pentru reluarea ciclului de producție și 1/3 se repartizează membrilor societari. Partea acestora raportată la hectarul de teren a fost în general superioară arendei practicate în zonă.

CONCLUZII

Necesitate ecologică, modă, sistem tehnologic, agricultura ecologică este în primul rând o afacere în plin avânt.

Succesul comercial, respectiv profitabilitatea este determinată în cea mai mare măsură de segmentele de aval ale filierei produselor agroalimentare: sectorul secundar (procesatorul), sectorul terțiar, comerțul și nu în ultimul rând consumatorul final.

O analiză economică a filierei ar scoate în mod cert în evidență eficiența economică superioară a segmentelor din avalul producătorului primar.

Creșterea profitabilității la producătorul primar poate fi influențată pozitiv prin culturi sau produse de nișă, utilizate ca adjuvanți alimentari, condimente, energizante, medicamente.

Se manifestă deja o tendință spre folosirea tehnicilor de lucru de tip industrial, economie de scară, grad avansat de mecanizare. Sub acest aspect, economiile dezvoltate devin un concurent redutabil pe piața produselor ecologice, beneficiind și de o integrare pe verticală mai avansată.

În prezent *agricultura ecologică* este studiată aproape exclusiv de pedologi, ecologi, nutriționiști, dar mai puțin de economiști, care ar trebui să definească în final dimensiunea fenomenului.

BIBLIOGRAFIE

1. Lup, A., 2003 – *Dobrogea agricolă, de la legendă la ... globalizare*, Ed.Ex Ponto, Constanța.
2. Lup, A., 2007 – *Introducere în economie și politica rural-agrară*, Ed.Ex Ponto, Constanța.
3. *** – Anuarele statistice ale României
4. *** – Date MADR, evidențe operative și contabile ale SA STEPA.